

# Uit den oude doos:

Door: Jan Eerland (jaar onbekend)

Van : Olivier v/d Klippe



## DE LAATSTE ZALMVISSERS VAN ROTTERDAM

Aan zijn zoon vertelde Jan Eerland op 91-jarige leeftijd zijn levensverhaal:

Ik werd geboren in Krimpen aan den Lek in 1872. Als jongen van tien werd ik van school gehaald, ik had naar de toenmalig heersende mening genoeg wijsheid opgedaan om me verder in het leven te kunnen redden. Ik had lezen, schrijven en rekenen geleerd, wat aardrijkskundige kennis vergaard en dat was, in die tijd, voor een 'gewone' jongen voldoende om zich verder in het leven te kunnen redden.

Dat was in het jaar 1882, de leerplichtwet was nog niet ingevoerd, dus zei mijn vader: 'Kom jij maar van school, dan kan je meehelpen de kost te verdienen voor ons gezin'. Dat was wel nodig, want mijn ouders hadden een heel groot gezin te onderhouden, dus moesten alle zeilen worden bijgezet om in dat onderhoud te voorzien.

Wij vonden het de natuurlijkste zaak van de wereld om reeds op jeugdige leeftijd aan de slag te gaan om mee te helpen de kost te verdienen voor de vele hongerige magen van ons gezin. Wat lag er meer voor de hand dan dat ik met mijn vader ter visvangst ging, als roeier op een drijverschuit. Mijn vader werkte dag en nacht voor eigen rekening.

's Nachts ging hij er met de drijverschuit op uit om te trachten wat vis te vangen, in de ochtenduren ging hij een paar uur slapen om daarna de rest van de dag er ook nog eens met een kolenschuit op uit te trekken.

Hij oefende het bedrijf uit met 28 vissersbootjes, waarbij 56 mensen betrokken waren. Ook grootvader nam in die tijd nog actief deel aan de visserij, ik bewaar aan hem de beste herinneringen. Mijn ouders hebben zwaar moeten ploeteren om ons gezin van het nodige te voorzien, want er kwam voor 9 jongens en 5 meisjes heel wat kijken. Ik merkte snel dat roeier op een drijverschuit geen licht baantje was, vooral als het tegen de stroom opging. Toch had ik snel de slag te pakken en deed het werk met veel plezier. Interessant vond ik het altijd als de netten overboord gingen, die een lengte hadden van 70 meter. Ze werden over de breedte van de rivier uitgezet. Per boot werden drie netten uitgezet, drie mannen waren nodig om één net uit te zetten.

Als de netten op hun plaats in het water lagen, kwam er een tonnetje met een lichtopstand boven te staan. Als lichtbron diende een kaars, later vervangen door een lamp op petroleum. Dit licht was nodig zodat de stuurman van een naderend schip kon zien waar onze netten zich onder water bevonden. In die tijd was er nog hoofzakelijk zeilvaart op de rivier. Het was altijd een spannend moment wanneer de netten op de kant gesleept werden en bleek hoeveel zalm we die nacht gevangen hadden. De grootste vangst die ik op één nacht heb meegemaakt, was 87 stuks. Dat was in de tijd dat het rivierwater nog zuiver was, waarin de zalm naar hartenlust kon ronddartelen.

Er waren knapen bij van 50 pond. Het 'halen' van de netten gebeurde door middel van een spil op de walkant, aanvankelijk met paardenkracht, later door middel van stoom.

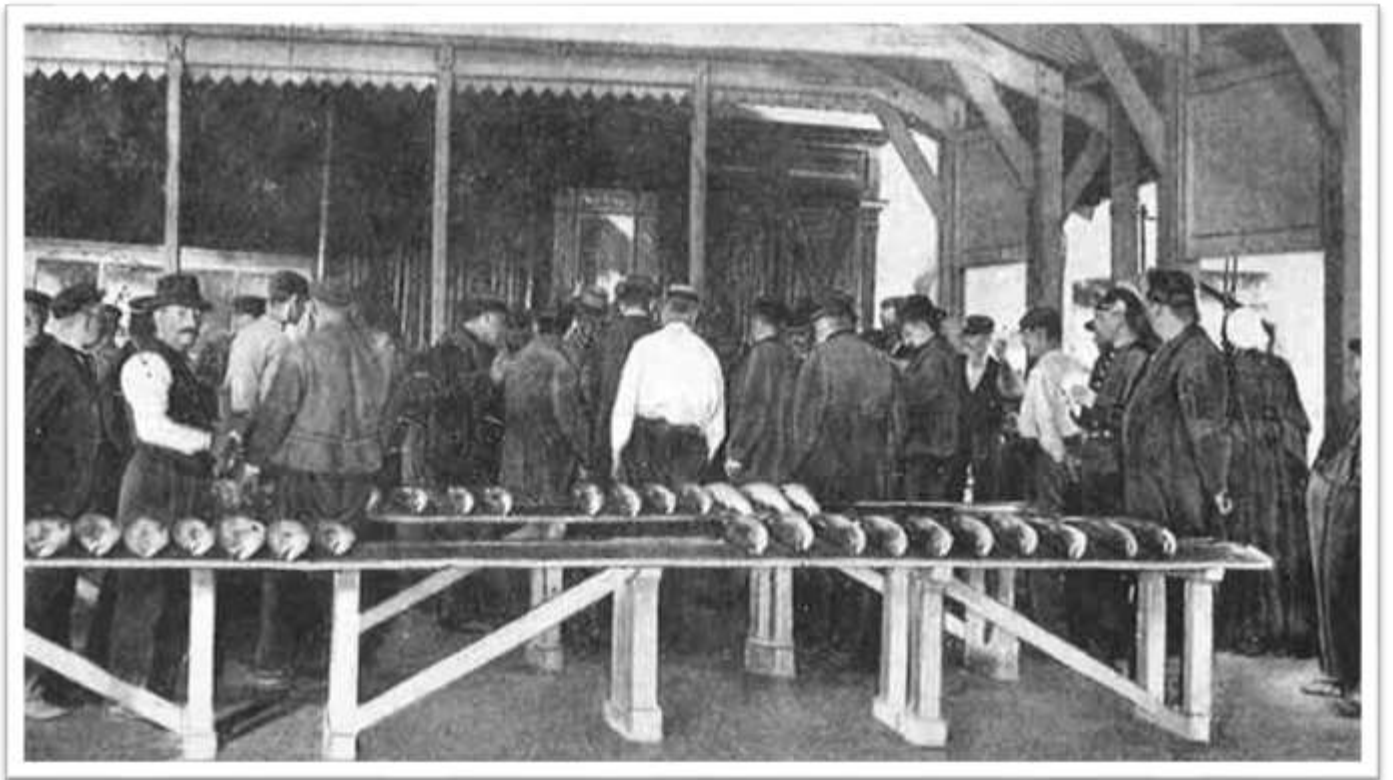
Wij waren ook hofleverancier. De beste zalm, het zogenaamde 'puikje van de zalm' dat werd gevangen zodra het zalmseizoen was geopend, was bestemd voor Koning Willem III. Degene die deze eer te beurt viel, mocht een bordje boven zijn deur hangen met het opschrift Hofleverancier. Dat was natuurlijk een hele eer voor degene in kwestie, iets om trots op te zijn ! Onze gevangen zalm werd een keer geveild op de markt in Krimpen aan den Lek. Tien procent van de opbrengst moesten wij daarbij afstaan aan de kerkvoogdij van de hervormde kerk ter plaatse, omdat de markt gelegen was op de grond van de kerkelijke gemeente.

Daarna werd de zalm naar de afslag van het Kralingseveer vervoerd, waar alle zalm uit Nederland en voor een deel ook uit Duitsland, uiteindelijk afgeslagen werd. Ongeveer 80 % van onze zalm werd naar Frankrijk afgevoerd, waar een goede prijs voor de edele vis betaald werd. Een bekende opkoper op de afslag was een zekere heer Van Brandwijk, bijgenaamd De Neus. Veel mensen hadden in die tijd een bijnaam, onder die naam waren zij beter bekend. De heer Van Brandwijk kocht veel zalm op de afslag en gold als één der grootste opkopers uit die omtrek. Zijn bijnaam werkte zelfs door in de door hem gekochte partij zalm, want elke vis miste een stukje van zijn neus.

Van het 'neusje van de zalm' werd door het personeel van de afslag een stukje afgesneden, zodat duidelijk was dat die vis bestemd was voor De Neus. Hij was een veelzijdig persoon, want naast het beroep van vis-handelaar was hij landbouwer, touwslager en asman. Voor onze begrippen een eigenaardige combinatie, doch in de jaren 1880 gewoon. Hij stond bekend als één van de rijkste mensen uit de omtrek.

*Zalmafslag Kralingseveer*





*Kijkers en kopers Zalmafslag*

In 1880 werd met Duitsland een overeenkomst gesloten, waarin bepaald werd dat er in Nederland van 's zaterdags 6 uur tot 's zondags 6 uur niet op zalm gevestigd mocht worden. De Duitsers zagen met lede ogen aan hoe de zalm op onze rivieren voor hun neus werd weggehaald door onze vissers. Om de zalm de gelegenheid te geven ook eens een kijkje bij onze oosterburen te nemen, kregen zij de kans om tussen de genoemde tijden bij Lobith de grens over te zwemmen, uiteraard tot vreugde van onze naaste buren, die de zalm met open armen, of liever met open netten ontvingen.

Toen ik veertien jaar was, vond mijn vader de tijd gekomen dat ik de visserij vaarwel mocht zeggen. Twee jongere broertjes moesten de taak als roeier overnemen. Mijn vader vond dat ik groot genoeg was om een baas te gaan zoeken en zo mee te helpen om het gezinsinkomen te vermeerderen. Zo kwam ik, als matroos, terecht op een houten zeilschip. Na een paar jaar stapte ik over op een vrachtradarboot, genaamd de 'Paul van Vlissingen'. Op die boot werd ik met mijn zestien jaar als volwassen matroos beschouwd. Het was zwaar en hard werken, met lange werktijden, althans voor de huidige begrippen.

Wij werkten zeven dagen en twee nachten per week voor f 10,50, wat beslist een goed loon was voor die tijd. Het was hard werken met weinig vrije tijd, maar daar heb ik nooit tegenop gezien. Ik heb het op de Paul van Vlissingen, die Rotterdam als thuishaven had, tot roerganger geschopt met een salaris van f 12,00 per week. Ik heb een harde maar toch een mooie jeugd gehad, bij en op het water was ik in mijn element of dat nou was als visser of als roerganger. Het water loopt als een rode draad door mijn leven.

Op zeventienjarige leeftijd kwam er een grote crisis in mijn leven. Ik kwam met een zware influenza (tegenwoordig noemen ze dat longontsteking) in de bedstee te liggen. De huisdokter probeerde mij met allerlei middeltjes te genezen, echter zonder resultaat. Wekenlang lag ik in bed, de dokter gaf geen cent meer voor mijn leven en hij zei tegen mijn moeder: 'Dat joch wordt niet oud'. Tegen alle verwachtingen in herstelde ik, tot grote blijdschap en kon na verloop van tijd weer, zachtjes aan, aan het werk. Door voorspraak kwam ik op de scheepswerf van P. en M. Boele in Slikkerveer. Het water bleef mij echter boeien waardoor ik na verloop van enige tijd weer een baan zocht als schippersknecht bij de Haagse firma Stichter, die een beurdienst onderhield van Den Haag naar de Zaanstreek en Alkmaar. In Den Haag haalde ik de goederen voor de beurdienst bij de klanten op per diligence, die vanaf het centrum van Den Haag naar Scheveningen reed. Dit voertuig was bespannen met twee paarden en had een beneden- en bovenverdieping met zit- en staanplaatsen.

Voor vijf cent reed je mee van begin tot eind. Bij de loting voor de militaire dienst lootte ik 'in'. Ik moest onder de wapens komen in Gouda. Vandaar werd ik ingelijfd bij de marine met standplaats Den Helder. Ik kwam op de kanonneerboot Monitor terecht. Al snel werd ik matroos 3<sup>e</sup> klasse. Het werk was veelzijdig, ik was roerganger, lader of kanonnier. Als de stoomketel niet voldoende stoom had, moesten wij met handkracht het scheepskanon in de vereiste stand draaien, een karwei waar 28 man voor nodig was. Na mijn dienstitijd ben ik weer gaan varen tot ik op mijn 42-jarige leeftijd, met zes van mijn broers, een eigen bedrijf begon. Wij kochten zes sleepboten en stichtten een sleepvaart-bedrijf. Zes broers beschikten elk over één sleepboot, de zevende broer zorgde er op de wal voor dat wij werk hadden. Wij hadden veel werk in de Rotterdamse haven, dat ik met veel plezier heb gedaan tot mijn vijfenzeventigste jaar. Toen vond ik het welletjes.

Ophouden met werken lag me echter niet, ik voelde me nog gezond en sterk en het water bleef lokken. Toen ben ik met mijn tachtigste jaar als wachtman werkzaam geweest bij rederij GBS te Rotterdam. Ik heb veel kennissen onder de schippers en ik maak nu nog vaak een tochtje van een week of langer met hen mee.

Volgende week vertrek ik met één van mijn kleinzoons, die een kotter heeft gekocht, uit IJmuiden ter visvangst. Je merkt het, water blijft trekken.....



*Jan Eerland 90 jaar (foto J. de Kraai)*